

порівняно з 2022 роком, стало менше.

Так, у 2022 році за ст. 202-1 КК України зареєстровано 384 кримінальних проваджень, з яких: у 58 провадженнях особам повідомлено про підозру; 25 проваджень спрямовано до суду з обвинувальним актом та 74 провадження – закрито [5].

У 2023 році за вказаною статтею зареєстровано 189 кримінальних проваджень, з яких: у 36 провадженнях особам повідомлено про підозру; 25 проваджень спрямовано до суду з обвинувальним актом та 60 проваджень – закрито [6].

У 2024 році таких проваджень зареєстровано 107, з яких: у 26 провадженнях особам повідомлено про підозру; 12 проваджень спрямовано до суду з обвинувальним актом та 12 проваджень закрито [7].

Зменшення фактів продажу гуманітарної допомоги позитивно впливає на стан захищеності національних інтересів України. Отримуючи допомогу, люди відчують себе потрібними, і в них з'являється віра. Саме тому необхідно підтримувати тих, хто опинився в складних життєвих умовах, а не задовольняти власні інтереси, нехтуючи принципами моралі.

1. Про національну безпеку України: Закон України від 21 червня 2018 року № 2469-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#n355> (дата звернення: 20.02.2025).

2. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 року № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#n3920> (дата звернення 20.02.2025).

3. Що відомо про масштаби корупції на гуманітарній допомозі, що надходить в Україну? веб-сайт. URL: <https://shtab.net/en/articles/view/shho-vidomo-pro-masshtabi-korupciji-na-gumanitarni/> (дата звернення 20.02.2025).

4. Порядок пропуску та обліку гуманітарної допомоги в умовах воєнного стану. Постанова Кабінету Міністрів України від 5 вересня 2023 року № 953. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/953-2023-%D0%BF#Text> (дата звернення 20.02.2025).

5. Єдиний звіт про кримінальні правопорушення по державі за січень-грудень 2022 року. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2> (дата звернення 20.02.2025).

6. Єдиний звіт про кримінальні правопорушення по державі за січень-грудень 2023 року. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2> (дата звернення 20.02.2025).

7. Єдиний звіт про кримінальні правопорушення по державі за січень-грудень 2024 року. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2> (дата звернення 20.02.2025).

Юрій ГАРКУША

ад'юнкт кафедри
кримінального права та кримінології
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ
(м. Дніпро, Україна)

<https://orcid.org/0009-0005-3727-5248>

ОКРЕМІ АСПЕКТИ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ У СФЕРІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Протягом розпочатої 20 лютого 2014 р. війни російської федерації проти України Верховною Радою України прийнято понад 150 законів, якими внесені зміни та доповнення до КК України, з яких 35 законів – після повномасштабного вторгнення у 2022 р. країни-агресора на територію нашої держави.

Зазначеними змінами та доповненнями законодавець сформував напрями кримінально-правової політики України у зазначений період. Одним із таких напрямів є кримінально-правова політика України у сфері національної безпеки. За час російсько-української війни до КК України внесені понад 20 змін та доповнень, що стосувались питань кримінальної відповідальності за злочини проти основ національної безпеки, з них 7 – після 24 лютого 2022 р.

Одним з ключових питань кримінально-правової політики України у сфері національної безпеки в умовах воєнного стану стала диференціація кримінальної

відповідальності за державну зраду. Ця диференціація відбулась за рахунок включення до розділу I «Злочини проти основ національної безпеки України» Особливої частини КК України ст. 111-1 «Колабораційна діяльність» та ст. 111-2 «Пособництво державі-агресору».

Як зазначає С. В. Бабанін, аналіз ознак складів кримінальних правопорушень, передбачених ст. 111-1 КК України, покарань, встановлених за їх вчинення, співставлення їх із ознаками складів кримінальних правопорушень, передбачених ст. 111 КК України «Державна зрада», та відповідними покараннями за їх вчинення дозволяє стверджувати, що ст. 111-1 КК України містить привілейовані склади державної зради [1, с. 34].

Дійсно, кримінально-правова політика України у сфері криміналізації державної зради в умовах воєнного стану, з одного боку, була спрямована на посилення відповідальності за вже законодавчо закріплені форми цього суспільно небезпечного діяння – перехід на бік ворога в період збройного конфлікту, шпигунство, надання іноземній державі, іноземній організації або їх представникам допомоги в проведенні підривної діяльності проти України. За ці діяння, вчинені в умовах воєнного стану, законодавець передбачив у санкції ч. 2 ст. 111 КК України як одне з альтернативних покарань найбільш суворий його вид – довічне позбавлення волі, а також обов'язкове додаткове покарання – конфіскацію майна [2].

З іншого боку, у ст. 111-1 КК України законодавець передбачив вісімнадцять пом'якшуючих державну зраду обставин, що є складовими ознаками колабораційної діяльності. До того ж, обставини, передбачені ч. 7 ст. 111-1 КК України, є пом'якшуючими державну зраду обставинами лише за наявності введеного у державі правового режиму воєнного стану.

Вбачається, що формування кримінально-правової політики України у сфері криміналізації державної зради в умовах російсько-української війни шляхом диференціації відповідальності за це діяння є цілком виправданим, оскільки дозволяє індивідуалізувати таку відповідальність із урахуванням об'єктивних та суб'єктивних ознак діяння конкретної особи, яка вчиняє його на шкоду національним інтересам України.

Разом з тим, у процесі формування аналізованої складової кримінально-правової політики законодавцем не врахована доцільність передбачення спеціального виду звільнення від кримінальної відповідальності за окремі форми колабораційної діяльності, як це, зокрема, передбачено ч. 3 ст. 111 КК України, що за певних умов встановлює можливість такого звільнення у разі вчинення державної зради.

Кримінально-правові норми, що передбачають загальні підстави звільнення від кримінальної відповідальності (ст.ст. 45-48 КК України), можуть бути застосовані за колабораційну діяльність лише у разі вчинення кримінальних правопорушень, передбачених частинами 1-4 ст. 111-1 КК України.

На наш погляд, доцільним є передбачення у примітці до ст. 111-1 КК України можливості за певних умов звільнення від кримінальної відповідальності громадянина України за вчинення злочинів, передбачених частинами 5-7 цієї статті, наприклад, у разі добровільного вступу на службу до Збройних Сил України у період дії воєнного стану.

1. Бабанін С. В. Кримінальне законодавство України як засіб протистояння збройній агресії російської федерації. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2022. № 3. С. 33-38.

2. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05 квітня 2001 р. / Верховна Рада України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.